Anul XXVIII Octomvrie 1938 Nr. 10

REVISTA TEOLOGICĂ

ORGAN PENTRU ŞTIINŢA ŞI VIAŢA BISERICEASCĂ

Redactor: Prof. GRIGORIE T. MARCU

ORTODOXIA ŞI SPIRITUL SECTAR

De Diacon GRIGORIE T. MARCU
Profesor la Academia teologică „Andreiană"

In vremea noastră, cea mai acută problemă care i se pune spre deslegare Ortodoxiei româneşti este fără îndoială problema sectelor. Ea frământă îndelung pe slujitorii Bisericii noastre şi — faţă de dezertările tot mai îngrijorătoare pe cari le au de înregistrat oridecâteori fac apelul sufletelor ce li s'au încredinţat spre a le conduce la mântuire — îi obligă să cheltuiască cele mai bune energii ale lor în scopul soluţionării ei grabnice şi definitive.

Brutalitatea cu care ofensiva sectară s'a impus atenţiunii obşteşti în anii de după războiu, i-a surprins nepregătiţi şi dezorientaţi pe mulţi din cei chemaţi şi îndatoraţi să-i ţină piept oriunde s'ar fi manifestat şi cu oricâtă amploare şi-ar fi desfăşurat ea forţele agresive. Am asistat, astfel, în atâtea şi atâtea cazuri, la fărămiţarea solidarităţii care ţinea prin instinct pe dreptcredincioşii noştri creştini strâns uniţi în jurul altarului strămoşesc, pentrucă „furii", când au sărit în staulul turmei, n'au întâlnit altă rezistenţă decât o lamentabilă indiferenţă a paznicului care stătea de gardă sau cel mult un dispreţ nejustificat prin nimic. Spărturile acestea — dece n'am spune-o? — ne-au durut mai cumplit decât ne-au mângăiat strădaniile înflăcărate şi luptele metodice ale păstorilor cari au aprins din nou, în inimile celor îmbătaţi de deşartele făgădueli sectare, vâlvătaia ataşamentului necondiţionat faţă de comorile dreptei credinţe.

Dezorientarea aceasta, ca şi lipsa de pregătire, trebue să dispară de-acum chiar şi acolo unde nu s'a făcut nimic pentru înlăturarea lor. Gândurile ce urmează, cu acest scop le aşternem aici. Slujitorul Bisericii noastre nu va putea lua o atitudine neşovăelnică faţă de problema sectară atâta vreme cât nu se va inspira constant din ţinuta tradiţională avută de Ortodoxia ecumenică în lupte cu ereziile şi cu desbinările cari i-au căşunat atâtea necazuri dealungul istoriei ei, ci va oscila mecanic între o soluţie împrumutată şi alta improvizată, pierzând energii apreciabile, pierzând timpul şi mai ales pierzând suflete cari i-au fost încredinţate spre vremelnică păstorire tocmai ca să le povăţuiască paşii cât mai înţelepţeşte pe cărările viclene ale veacului acestuia.

Clarificarea ce-o intenţionăm — şi pe care desigur că toţi luptătorii antisectari o doresc — credem că-i posibilă numai situând problema atât pe plan *ecumenic*, cât şi pe plan *naţional românesc*. Primul aspect al problemei ne va înlesni rotunjirea unei idei exacte despre ţinuta categorică, adică invariabilă, a Bisericii lui Hristos faţă de defecţiunile ce ameninţă să-i strâmbe învăţătura sau să-i tulbure disciplina lăuntrică. Iar celălalt aspect al problemei, ne va indica suplimentul de atitudine faţă de secte pe care ni-l impun realităţile româneşti de totdeauna şi grija pentru un viitor de bună linişte şi prosperitate pe care-l vrem hărăzit naţiunii române. Nu vom lipsi pe cititorii noştri de plăcerea de-a desprinde ei înşişi consecinţele cele fireşti din această expunere.

Faţă de toate grupările religioase cari zac înafara ei, Biserica ortodoxă mărturiseşte conştient şi răspicat acest crez neşovăelnic: *ea reprezintă Biserica cea adevărată*, „posedând plenitudinea şi nestricăciunea adevărului în Sfântul Duh. De aci decurge concepţia pe care şi-o face Biserica ortodoxă despre celelalte confesiuni, cari s'au separat — imediat sau nu — de unitatea bisericească: ea nu poate decât să dorească un lucru, să aducă la Ortodoxie, lumea creştină în întregime, pentruca toate confesiunile să se contopească în Ortodoxia universală. Aceasta nu este proba unui spirit de prozelitism sau de imperialism; ci logica însăşi a lucrurilor, căci *adevărul este unul şi nu se poate mă-*

sura cu jumătăţi de adevăr. Nu este nici un semn de orgoliu, căci paza adevărului este încredinţată unui anumit depozitar, nu pentru meritele lui, ci prin alegere; şi istoria poporului ales, precum şi a Ortodoxiei, arată că păzitorii adevărului pot să fie foarte puţini demni de el. Adevărul este însă inflexibil şi neînduplecat; el nu suportă compromis".[1] Faţă de creştinătatea eretică sau schismatică, Ortodoxia se apropie deci cu încredere şi cu nădejde — nu cu suspiciuni şi nici cu dispreţ. Bănuiala şi dispreţul pot fi practicate în raporturile cu ceice se deosebesc de ei de aderenţii confesiunilor cari susţin că adevărul este proprietatea lor exclusivă. Pretenţia aceasta nu e absentă din sânul nici unei grupări religioase şi pretutindenea se găsesc apărători ai ei cari pot fi sinceri şi bine intenţionaţi oricât de chinuite ar fi artificiile pe cari le aşază la temelia eronatelor lor construcţii doctrinale sau disciplinare.

Atitudinea irenică a Ortodoxiei şi seninătatea copleşitoare de care dă dovadă ea când stă la masă cu ceice nu-i împărtăşesc fără sminteală credinţa, purcede însă de altundeva. Faţă de rivalele ei cari *sunt convinse* că adevărul deplin şi nealterat e de partea lor, Ortodoxia *e sigură* că posedă *Adevărul* prin excelenţă. Viaţa ei curge în linie dreaptă dela Hristos până la sfârşitul veacurilor. Ea nu cunoaşte meandre sau, dacă le-a cunoscut, acestea au rămas înafara albiei ei rectilinii şi au suferit rigorile osândei cuvenite.

„Ortodoxia nu vrea să supună pe nimeni, ea vrea numai să facă adevărul înţeles tuturor".[2] Şi anume, nu sub orice condiţii, ci cu severitatea nobilă pe care i-o impune situaţia ei de moştenitoare credincioasă a revelaţiei ce i s'a dat lumii în Domnul şi Mântuitorul nostru Iisus Hristos, din viaţa şi învăţătura Căruia îşi culege constant şi cu fidelitate ireproşabilă normele după cari se călăuzeşte în tot ce intreprinde ea. Zeloasă întru respectarea necondiţionată a predaniilor ce i-au fost încredinţate fie prin cuvânt, fie prin scris (comp. II Tes. 2, 15) — adică atât prin *Sf. Tradiţiune* cât şi prin *Sf. Scriptură şi nu numai prin una dintr'acestea*

[1] S. Bulgakoff: Ortodoxia; Sibiu, 1933, p. 237.
[2] Bulgakoff: o. c. 238 - 239.

— ea înţelege să mărturisească adevărul şi numai atât, adică *să stee tare* — cum zice Apostolul (cf. loc cit. şi I Tes. 3, 8; Gal. 5, 1) — să stee bine înţepenită pe poziţiile ei. Aranjamentele de circumstanţă şi compromisurile de orice fel Ortodoxia le refuză organic. Ea nu înţelege să lase nimic din ceeace a primit, pentrucă nu-i proprietara adevărului lui Hristos şi ca atare nu poate dispune de el după plac, ci-i numai păzitoarea acestuia, numai chivernisitoarea lui. Deaceea Ortodoxia a rămas nevătămată şi ne'ntinată peste veacuri, ca expresia autentică a voinţei de mântuire cu care ne-a căutat Cerul pe pământ.

Pe de altă parte nu i se poate reproşa Ortodoxiei că s'ar menţine pe o poziţie de exclusivism rece, câtă vreme ea se strădueşte să-i facă părtaşi de adevărul care este întru Hristos-Iisus şi pe ceice vremelnic şi-au zălogit conştiinţa unor credinţe mai puţin conforme cu acest adevăr. Fără a-şi îngădui mlădieri în materie de credinţă, Ortodoxia se apropie de sufletele celorce au strâmbat adevărul, dornică de-ai vedea întorcându-se la izbăvitorul liman pe care li-l indică ea cu cea mai curată iubire. Cu Sf. Scriptură într'o mână şi cu Istoria bisericească în cealaltă, ne vom sili să cercetăm mai îndeaproape temeiurile acestei atitudini ferme şi împăciuitoare totdeodată.

Oricât ţi-ai da osteneala, n'ai să găseşti nici un cuvânt al Sf. Scripturi care să justifice atitudinile pripite faţă de deaproapele. Inţelegem prin acesta din urmă pe orice om, căci după concepţia Sf. Scripturi toţi oamenii sunt egali înaintea lui Dumnezeu pentrucă toţi sunt făptura mâinilor Lui, toţi au păcătuit în Adam şi toţi au trebuinţă de mântuirea plinită de Domnul nostru Iisus Hristos ca să fie fii ai lui Dumnezeu. Mântuitorul a aşezat în cununa vârtuţilor, la locul cel mai de frunte, iubirea. Sub semnul ei trebue să fie rezolvit orice diferend dintre oameni. Abia când aceasta nu mai ajută la nimic, invoci dreptatea şi procedezi în consecinţă. Mântuitorul însuşi contează pe-o asemenea posibilitate şi stabileşte principial procedura care trebue urmată în scopul aplanării diferendelor ce se pot ivi între fraţi, adică între oameni. De-ţi va greşi fratele tău, îl mustri între patru ochi. De nu se îndreptează, mai faci o încercare: îl mustri între unul sau doi martori. In caz că stărue în gre-

şala lui, îl spui Bisericii şi abia dupăce va refuza să asculte şi de aceasta rupi orice legături cu el (cf. Mat. 18, 15—18).

Aşadar, în desfăşurarea acestui proces pârâtorul va lucra cu foarte multă răbdare şi cu tot atâta bunăvoinţă. La soluţia supremă nu va recurge decât atunci când a epuizat toate mijloacele de persuasiune pe cari le are la îndemână, când se convinge că celce a greşit este incorigibil. Atunci comunicaţia cu el poate înceta — şi e de dorit să înceteze.

Ne interesează aici îndeosebi lichidarea diferendelor de natură doctrinală sau disciplinară cari se pot ivi între mădularele aceleiaşi biserici.

Pentru desemnarea celor dintâi, Testamentul Nou se serveşte de termenul ἡ αἵρεσις. Fără a fi necesar să urmărim evoluţia sa semasiologică,[1] noi reţinem doar atât că el s'a stabilizat destul de curând la înţelesul peiorativ de *sectă* sau *erezie,* cu care-l întâmpinăm şi astăzi. Noţiunea aceasta, din creştinism, e suspectă din capul locului. Oridecâteori era întrebuinţată ca termen tehnic pentru şcolile filosofilor greci sau pentru iudaism, ea desemna anumite grupări sau comunităţi religioase cari zăceau înafara creştinismului şi înafara Bisericii. Ἐκκλησία (Biserică) şi αἵρεσις (sectă, erezie) sunt două contraste acute, două noţiuni cari se exclud. Cea dintâi n'o suportă pe cealaltă; cea din urmă respinge pe cea dintâi. Aceasta reiese cât se poate de limpede deja din Epistola sf. Apostol Pavel către Galateni, care aparţine celor mai vechi scripturi creştine şi în care ereziile sunt înşirate la categoria „faptelor trupului", laolaltă cu desfrânarea, necurăţia, destrăbălarea, idololatria, fermecătoriile, vrăjbile, sfada, mânia, gâlcevile şi cele împreună cu dânsele (cf. Gal. 5, 19 urm.). Aşadar ereticii sunt nişte indezirabili pentru Ordodoxie. Ca atare, trebue combătuţi. Dar cum?

Răspunsul ni-l dă sf. Apostol Pavel. El este singurul sfânt autor neotestamentar care-i spune aderentului unei erezii exact ca noi cei de azi: sectar sau om eretic (αἱρετικὸς ἄνθρωπος). De unul ca acesta Tit (3, 10) este îndemnat să se ferească.

[1] Vezi amănunte la H. Schlier: Αἵρεσις, art. in Theologisches Wörterbuch zum N. T., I, p. 180 - 183.

Dar nu din bun senin, ci abia dupăce a încercat de douăori să-l aducă la calea adevărului. Acordul deplin dintre Mântuitorul şi Apostolul neamurilor, în gingaşa chestiune a tratamentului celorce greşesc, e vizibil. Să fie aceasta o pură întâmplare? Noi credem că-i ceva mai mult decât atât: o procedură care câştigă putere de lege tocmai pentru autoritatea absolută a Celor ce ne-au recomandat-o.

Ereziile se deosebesc gradual de desbinări (τὸ σχίσμα). Celebră e cea din Corint (cf. I Cor. 1, 10 urm.; 11, 18). Schisma nu este atât de periculoasă ca erezia. In vreme ce schisma înseamnează răsvrătirea unor mădulare ale Bisericii împotriva altora — în speţă: împotriva autorităţii bisericeşti constituite — erezia loveşte însuşi fundamentul acestei Biserici, învăţătura ei (cf. II Petru 2, 1), în aşa chip încât alături de adevărata ἐκκλησία se formează o alta, opusă ei. Biserica lui Hristos nu poate tolera una ca aceasta, pentrucă ea este totalitatea unică şi unitară a tuturor celor câştigaţi de Hristos şi pentru Hristos, care-i Capul Trupului pe care-l alcătueşte ea.

Această severă concepţie neotestamentară se prelungeşte şi se poate urmări îndeosebi în acea agitată perioadă a sinoadelor ecumenice, când luptele pentru ferirea dreptei credinţe de ispitele rătăcirilor păreau că nu mai voiau să se isprăvească. Să ne rememorăm bunăoară atitudinea dârză a sf. Atanasie cel mare faţă de arianism, ori tratatele sf. Ioan Damaschin împotriva iconoclaştilor şi atunci vom admite că între severitatea lor şi severitatea paulină antieretică nu-i altă deosebire decât cea de timp. Existenţa ereziilor n'a descurajat Biserica nici o clipă măcar. Dimpotrivă, i-a înzecit şi înmiit puterea de rezistenţă. Ea a considerat ereziile în toată bună vremea ca ceva inevitabil, le-a înfruntat ca pe nişte valuri trecătoare, le-a combătut şi le-a biruit. Dreapta credinţă n'a ieşit niciodată rănită din aceste încăierări, ci dimpotrivă, discuţiile în contradictoriu au adâncit-o, au lămurit-o, au înţepenit-o mai solid pe poziţiile ei. Aşa fiind, înţelegem acum ce-a vrut să zică sf. Apostol Pavel când scria neastâmpăraţilor săi Corinteni: „Căci trebue să fie eresuri între voi, ca să se invedereze cei lămuriţi“ (I Cor. 11, 19).

Cele spuse până aci, ne-au arătat şi aceea că ereziile sunt — am putea zice — tot atât de vechi ca şi Creştinismul. Lupta împotriva lor, are aceeaşi vârstă. Puterea văzută a Creştinismului zace şi'n posibilităţile de luptă ale oamenilor Bisericii creştine dreptcredincioase. Şi încă'n ceva: în priceperea şi entuziasmul cu care sunt utilizate aceste posibilităţi, cari au nu numai un rost preventiv ci şi unul ziditor, dupăcum le raportezi la primejdia ereziilor ca atare sau la folosul duhovnicesc cu care se soldează astfel de lupte atât pentru luptător cât şi pentru sufletele sustrase ispitelor rătăcirii.

Fermă şi neaplecată spre concesiuni dăunătoare dreptei credinţe, atitudinea Ortodoxiei ecumenice faţă de erezii a fost totdeauna loială şi binevoitoare. Ea s'a inspirat din Sf. Scriptură şi s'a verificat în istorie. Ea nu şi-a lovit adversarul pe la spate, nici nu l-a tratat cu indiferenţă, ci a acceptat totdeauna lupta onestă în câmp deschis. Dacă stăpânirea lumească a recurs uneori la măsuri mai drastice, căutând să-i stârpească pe eretici prin prigoane neîndurătoare, aceasta a făcut-o pe contul său propriu, fără să angajeze câtuşi de puţin Biserica lui Hristos. Căci aceasta n'a înţeles niciodată să învârtă altceva pe deasupra capetelor protivnicilor ei decât *arma cuvântului* dumnezeesc celui viu şi lucrător şi mai ascuţit decât orice sabie cu două tăişuri (cf. Evrei 4, 12) şi să-i ajutoreze prin rugăciunile ei ca să vadă prăpastia spre care alunecau. Violenţa şi şicana i-au fost deopotrivă de disgraţioase. Şi cu acesta, putem deplasa discuţia pe plan naţional românesc.

Aici lucrurile stau întrucâtva altfel. După concepţia ortodoxă, naţiunile sunt voite de Dumnezeu şi — întocmai ca oamenii singuratici — egale înainte feţii Lui, prin misiunea pe care o au de îndeplinit: aceea de a contribui cu zestrea lor spirituală, cu geniul lor, la realizarea voii lui Dumnezeu în lume.

Noi Românii suntem un popor creştin şi anume creştin ortodox. Ceeace însemnează nu numai că aparţinem nominal Bisericii lui Hristos, dar şi aceea că am păstrat nealterată învăţătura Lui, nu ne-am gâlcevit asupra ei, n'am strâmbat-o, ci am ferit-o de tot ce ar fi putut să-i păteze puritatea iniţială, de orice element pământesc, de orice

adaus sau corectură omenească ce i-ar fi putut umbri strălucirea dumnezeiască. In vreme ce alte naţiuni ale pământului au devenit creştine abia la maturitatea lor politică sau cel mult din faşe, noi putem spune că suntem creştini de mai'nainte de-a fi deschis ochii sub soare ca neam. Creştinismul ortodox a intrat în plămada noastră ca un element esenţial. Rânduelile ortodoxe ne-au ajutorat şi uşurat totdeauna ca o binefacere fără egal dealungul epicului nostru suiş în istoria lumii. Destinul nostru religios a fost, până bine de curând, pururea clar şi lipsit de sinuozităţi. Deaceea Neamul nostru a isbutit să atingă culmile pe care-l contemplăm astăzi. Poporul român nu poate lepăda Ortodoxia, care-i e împlântată în fire, căci n'are ce pune'n loc. Propoziţia aceasta n'o desfinţează dezertările pe cari le-am înregistrat în vremea din urmă. Dimpotrivă, acestea o întăresc. Căci toţi ceice au părăsit credinţa ortodoxă au încetat şi să mai fie buni români.

Aşa fiind, e de tot clar că autoritatea constituită pentru a apăra naţiunea din care emană şi a o conduce pe căile progresului necurmat, este îndatorată să se sesizeze şi să intervină. In cazul nostru, să ocrotească credinţa naţională, adică Ortodoxia românească; iar pe ceice vatămă această credinţă, să-i facă să'nţeleagă că manevrele lor n'o pot lăsa indiferentă. Pentrucă Neamul românesc, atâta vreme cât a ţinut muceniceşte la Ortodoxia lui, a înfruntat cu succes toate amărăciunile sorţii; pentrucă această Ortodoxie reprezintă singura expresie pură a adevărului revelat oamenilor în Hristos şi pentrucă numai ea îi oferă siguranţa unei călduroase adeziuni la realizarea scopurilor finale ale naţiunii române.

In acord deplin cu Cerul şi la unison cu graiul pământului al cărei ispravnic este atâta vreme cât va voi Dumnezeu, naţiunea românească poate lua cu conştiinţa împăcată măsuri de izolare a celor cari se rup — conştient sau amăgiţi de seducători — din marea ei familie spirituală.

Nu facem apologia măsurilor forţe, nici nu vrem să forţăm mâna stăpânirii laice să lovească în ceice au adoptat altă credinţă, dar avem datoria de-a dovedi cum sprijineşte

Ortodoxia un popor pe care l-a născut în Hristos şi prin râvna de-ai indica primejdiile de cari are să se ferească. Cuvântul Apostolului (Rom. 13, 1), îndatorează pe tot omul să se supună înaltelor stăpâniri. Şi noi credem că nu poţi da o mai cinică probă de neascultare faţă de stăpânirea căreia nu uiţi să-i soliciţi proteguire când te afli la strâmtoare, decât angajându-ţi conştiinţa la ieslea unor pseudocredinţe cari nici Cerului nu-i plac, nici nu consimt cu idealul naţional al neamului curuia-i aparţii prin descendenţă trupească şi prin formaţia ta spirituală.

Ne ferim de exemplificări, pentru a nu irita în chip inutil susceptibilităţi arţăgoase. Când am spus că cucerirea Cerului şi slujirea creştinească a marei familii a Neamului românesc nu-i posibilă decât în Ortodoxie, credem că am nimerit purul adevăr.

Neînduplecată fără a fi agresivă şi demnă fără a fi orgolioasă în atitudinea sa de totdeauna faţă de grupările religioase cari s'au rupt dela sânul ei, Ortodoxia proclamă solemn permanenţa răsboiului sfânt împotriva ereziei de orice culoare, convinsă că graiul ei reprezintă unica pâlnie prin care mai răsună nefalsificate în urechile lumii chemările Cerului.

A împărtăşi cu toată fiinţa ta scopurile finale ale Ortodoxiei, propovăduind-o cu zel apostolic şi trăind-o magnific, este tot atâta cât a grăbi instăpânirea împărăţiei lui Dumnezeu pe pământ — şi deci a demonstra că Hristos nu s'a răstignit degeaba.

PSIHOLOGIE SECTARĂ

De TEODOR BODOGAE

Cred că fenomenul cel mai caracteristic, trăsătura care definește în chipul cel mai fericit structura sufletească a sectarului este exaltarea propriei lui vrednicii, credința că numai el are dreptate, oricât balanța argumentelor s'ar părea că se pleacă în cealaltă parte. Și reversul acestui simțământ — chiar dacă nu-i mărturisit — nu poate fi decât ceva care s'apropie de dispreț a ceeace s'ar numi voia altuia. Aceasta pentrucă ambele profiluri spirituale nu sunt decât închistarea mândriei, mama tuturor relelor. In definitiv par'că ai fi aplecat să-i treci cu vederea sectarului orice schiopătare de logică, orice incoherență în idei și în viață dar atunci când îl vezi că, deși se clatină în siguranța de a avea sau nu dreptate, totuși se cramponează după himere, recurgând la argumente ad hominem sau la invective răutăcioase, atunci, zic, par'că ți-e greu.

Mi-aduc aminte în această privință de lelea Floare din C. Mărginită la vorbirile mieroase ale predicatorului-pantofar, pe care le întrerupea duhul ei și al surorilor prin oftaturi adânci, neștiutoare măcar de slovă, se încăpățina să verifice din memorie câte un citat pe care eu i-l citiam din Sfânta Scriptură. Iar când, ajutat de atmosfera ce o crea bunul simț al câtorva vecini ascultători, încercam să-i justific că avem dreptate însemnându-ne cu Sf. Cruce sau închinându-ne la icoane, reușeam până la sfârșit să-i smulg declarația: „da, așa ar trebui să fie"; „da aveți dreptate", pentruca să adaoge stereotipa frază: „dar eu simt că altfel mi-a descoperit Dumnezeu". Iar dacă mai continuam cu apelul la credința ei din copilărie, a moșilor și strămoșilor ei și a tuturor din sat, mă trezeam că eram atacat cu te miri ce argument: „D-ta dece te duci la bal dacă ești creștin? Ți-ar putea fi rușine!" etc.

Cu un cuvânt nu stai față în față cu nedestoinicia în discuții sau cu simplitatea unei țărance ce nu se putea în-

cumeta la vorbă cu cei cu carte, ci cu unul şi acelaş sentiment de dispreţ, care sfârşeşte ultimele fraze cu spuma mâniei la gură sau cu urcarea sângelui la tâmple. De altfel e şi natural să fie aşa din moment ce sectarul a pus între el şi „ceilalţi" (nesectarii) un zid de despărţire. Ai ajuns pentru el strein, abia-ţi dă bună ziua, iar dacă greşeşti de-i aprobi vre-o opinie sau îl ameninţi, face pe eroul sau pe martirul. Deaceea el începe şi se izolează — asta însemnează sectă — până la a socoti virtute să nu mai aibă deaface decât cu „fraţi" de-ai lui. Tot aici stă răspunsul dece sectarul nu poate aproba nici o valoare în afară de cercul lui strâmt de judecată. Deaceea şi să vrei de multe ori să stai la discuţie cu ei, ţi-o interpretează imediat pe dos. El ştie lumea lui cuprinsă între zidurile chinezeşti ale casei lor de predică sau ale prejudecăţii şi altceva nimic. Nu-i posibilă pentru el o minune în Biserică, toţi: preoţi — capii răutăţilor — şi credincioşi, toţi sunt nişte pierduţi. Dumnezeu şi-a ales doar pe „fraţii" lui şi până când se va îndura să mai cheme între ei şi dintre creştini, pân'atunci aceştia sunt doar „păgâni şi vameşi". Mesianismul pe care-l exaltează, excluzând că ar putea greşi sau că şi între alţii mai există mântuire — iată ceeace e mai condamnabil din tot ce crede şi ce face un sectar. Dela separarea de Biserică pe motive administrative — căci aceasta e secta, la sate adăogându-se şi nemulţumiri personale între sectar şi preot — iată-ne ajunşi în cea mai crasă erezie. Sigur că va ajunge în starea aceasta să calce în picioare cele mai scumpe ierurgii şi obiceiuri creştine, de multe ori numai din patima de a se şti curăţit de tot ce odinioară îi putea da calificativul de creştin. Izolarea aceasta va putea merge până la a adormi în sufletul sectarului orice simţământ naţional — şi aici e pericolul — şi, în urma scâlcirii dogmelor, până la diformarea învăţăturii despre Dumnezeu şi om.

In Biserica ortodoxă este multă libertate de gândire, mult mai multă decât în cea catolică, unde s'a legiferat fiecare credinţă şi s'au catalogat până şi atitudini şi eventualităţi. Poate că cele mai multe din secte s'au născut din resentimente, deaceea romano-catolicismul a provocat pe cele mai multe.

Dar dacă în Ortodoxie există multă libertate de cugetare şi de acţiune, nu însemnează că eşti ortodox când cauţi numai decât să crezi altfel decât cel din jurul tău. Deja această credinţă deosebită te-a depărtat de fratele tău, iar dacă procesul îl împingem mai departe, avem în acelaş timp o învăţătură nouă şi o atitudine nouă, aceea care am schiţat-o până aici. Căci nu trebue să uităm că acest neastâmpăr al minţii omeneşti de câte ori se desprinde din matca adevărată, deatâteaori comite câte-un „păcat original", care-şi va avea urmările lui.

Incheind, vom spune că înafară de însuşirile sufletului sectar: viclenie, bigotism, incoherenţă, etc. şi pe deasupra lor, autoexaltarea virtuţilor proprii este prima şi cea mai tipică slăbiciune sectară. Mândria aceasta este principiul desbinării însăşi şi ea produce răutatea. Contra ei un singur remediu este — *când suntem pe plan de sinceritate* —: iubirea. Prin iubire Hristos ne-a unit pe toţi sub acelaş sceptru, căci El venise tocmai „ca toţi să fie una" (Ioan 17, 21).

ORTODOXIA ŞI CULTURA ROMÂNEASCĂ

— NOTE PE MARGINEA UNEI CĂRŢI GERMANE DESPRE ROMÂNIA —

De Prof. Dr. DUMITRU STĂNILOAE
Rectorul Academiei teologice „Andreiane"

In colecţia „Bücherei Länder und Völker", ce apare în editura Otto Stollberg din Berlin, a apărut în anul acesta un volumaş despre România întitulat: „Rumänien—Land im Werden" scris de dl Karl Hermann Theil. In mai multe capitole autorul se ocupă cu istoricul poporului român şi cu diferitele aspecte ale vieţii noastre de stat.

Remarcăm în aceste rânduri părerile autorului privitoare la continuitatea poporului român în Dacia şi la desvoltarea unei culturi autohtone (capitolele: Dar Werden des rumänischen Volkes şi Rumäniens Weg zur eigenständigen Kultur).

Amintind de controversa mai veche referitoare la continuitatea poporului român în Dacia, dl Theil se alătură celor ce susţin această continuitate, deşi crede că stratul de populaţie romanică ce a rămas după anul 271 d. Hr. în nordul Dunării a fout întărit prin infiltrări noui de populaţie romană din sudul Dunării după aşezarea Slavilor acolo. Ideea că massa poporului nu s'a retras la 271 d. Hristos în sudul Dunării împreună cu armata şi cu funcţionarii, o sprijină dl Theil şi prin următoarele consideraţii proprii: „Pentru justeţea acestei păreri grăesc diferite motive, foarte importante. Provinciile din sudul Dunării, în special însă chiar Moesia, nu ofereau în esenţă condiţii de viaţă mai sigure ca Dacia. Moesia fu expusă îndată după părăsirea Daciei tot aşa de mult atacurilor popoarelor din epoca emigraţiunilor ca şi ţinuturile din nordul Dunării. Ba dimpotrivă, siguranţa în statele nouă de războinici formate în nordul Dunării, era în multe privinţe mai mare ca între graniţele imperiului roman. Trebue să ne gândim apoi la înalta valoare a populaţiei romanice sub raport civilizator pentru statele primitive cu populaţie rară din

timpul migrațiunii popoarelor. Capacitatea meșteșugărească, o mai intensivă cultivare a pământului și alte cunoștințe asigurau populației romanice un tratament bun din partea noilor stăpânitori, așa că rămânerea ei în provinciile evacuate militar de Romani se înțelege ușor" (p. 10).

Dar dacă în această problemă autorul german exprimă o părere întemeiată pe o dreaptă și imparțială judecată, nu tot acelaș lucru îl putem spune și în ce privește părerile sale despre factorii cari au contribuit la nașterea culturii românești. Din dorința de-a vedea peste tot influința germană, dl Theil afirmă că trei împrejurări au emancipat românismul de slavism și l-au îndrumat spre o cultură națională și toate aceste trei împrejurări se datoresc intervenției sau înrâuririi venite din partea lumii germane:

a) Primele tipărituri în românește executate de Coresi la îndemnul judelui brașovean Iohannes Benkner.

b) Unirea dela 1700, cu efectele ei de trezire a conștiinții de latinitate, operată prin intervenția casei *germane* a Habsburgilor și

c) Apropierea scriitorilor români de folklorul național sub înrâurirea romanticii germane.

Cultura franceză, după dl Theil, n'a ajutat la autohtonizarea culturii românești, pentrucă ea a dus spiritele spre o imitare servilă, spre o disprețuire a specificului nostru național.

Desigur că opiniile aceste exagerează, dintr'un firesc spirit de parțialitate, rolul ajutorului german la formarea culturii românești.

Inainte de Coresi au fost alți factori cari au făcut începutul unei desvotări culturale la Români. Coresi n'ar fi putut îndeplini dorințele negustorești ale lui Iohannes Benkner dacă n'ar fi existat de mai înainte, în manuscrise ce circulau, texte românești la multe cărți ale Scripturii. Tipărirea a fost un incident care dacă nu se petrecea atunci, mult nu mai întârzia în nici un caz. Tiparul odată aflat și adus în Țară (adus dela Veneția, nu dela Sașii din Ardeal), dela textele slavone s'ar fi trecut cu siguranță nu după multă vreme la textele românești și fără planurile comerciale ale lui Iohannes Benkner. (De altfel de unde știm că sugestia

tipăriturilor n'a venit dela Coresi, ispitind pe jupânul jude cu perspectiva unei bune afaceri?)

Iar despre unirea dela 1700 îmi scrie revoltat un profesor german care a citit cartea că „ea n'are a face absolut nimic cu spiritul german; în primul rând ea fost un act de politică a Habsburgilor".

Nici Habsburgii, nici Vaticanul, nici iezuiţii unguri cari au pregătit pe Atanasie şi nici primatul ungur Kolonits (colaborare internaţională!), nu au atras pe Români la catolicism ca să-i trezească la o cultură proprie. Dimpotrivă se urmărea adormirea lor pe vecie. Iar efectele unirii pentru trezirea conştiinţii noastre naţionale nu sunt atât de mari precum se afirmă în urma unei bine regizate propagande blăjene. Conştiinţa naţională, inclusiv ideea originii noastre latine o vedem manifestându-se cu mult înainte la cronicari, fără caraghioasele şi inutilele observaţii linguistice ale şcoalei latiniste care a întârziat enorm în Ardeal adevărata noastră desvoltare culturală.

Dealtfel când a venit unirea dela 1700 la noi se făcuse totul pentru introducerea limbii româneşti în biserică. Biblia întreagă era tradusă cu 12 ani înainte de funesta intrare a lui Atanasie sub tutoratul iezuiţilor unguri. Tocmai aceasta a împedecat catolicismul să încerce a impune uniţilor şi ritul latin. Pentru opera de românizare pe teren bisericesc unirea n'a făcut absolut nimic. Biserica ortodoxă făcuse totul. Şi tocmai în spiritul naţional al Bisericii ortodoxe, care a introdus limba românească în toată viaţa ei, s'a găsit pedeca binecuvântată care a zădărnicit planurile habsburgo-ungaro-catolice.

Dl Theil a uitat factorul cel mai important căruia i se datoreşte faptul că poporul român a ajuns, când împrejurările politice permiteau, la o cultură autohtonă: este Biserica ortodoxă. Toate împrejurările celelalte au fost incidentele prin cari se anunţa poporului că „vremea este" a da drumul frumuseţilor sale culturale din corabia înconjurată înainte de valuri. Poporul român şi-a menţinut graiul său în vălmăşagul de limbi şi de popoare streine cari treceau pe aici uneori mai în grabă alteori mai încet. Acesta e marele mister! Şi deodată cu graiul şi-a menţinut un suflet al

lui, cu tradiţii, cu obiceiuri, cu credinţe. Poate crede cineva, că dacă nu erau textele religioase fixate în scris, lipsea din sufletul şi din viaţa specifică a unui popor cu un graiu deosebit însuşi *conţinutul* acelor texte? Un graiu nu se păstrează dacă ceice-l vorbesc n'au un suflet deosebit, cu credinţele lui specifice. Conţinutul acesta de credinţă a circulat în graiu românesc. Şi cine-l putea susţine în româneşte dacă nu reprezentanţii Bisericii, preoţii? Şi cum s'ar putea explica misterul păstrării graiului românesc de fărâmele unui neam dislocat de năvălitori şi răspândit pe depărtări mari dacă nu prin singura instituţie unitară ce exista, ai cărei reprezentanţi circulau şi grăiau româneşte, cu toată lectura slujbelor în slavoneşte.

Nu are dreptate dl Theil nici când reduce rolul culturii franceze în desvoltarea culturii româneşti. Vor fi fost şi tendinţe de imitaţie la unii din cei adăpaţi la izvorul ei, dar câte sugestii bune şi câţi intelectuali de seamă nu ne-a dat luarea de contact cu această cultură?

In domeniul cercetărilor unei probleme ca aceea a influinţelor exercitate asupra culturii unui popor, simplificarea nu e calea cea dreaptă. Câte influinţe nu se ciocnesc, se complectează şi se modifică reciproc la îndrumarea unui spirit individual sau etnic, rămânând totuşi decisive posibilităţile şi inclinaţiile latente ale acelui spirit atât în ceeace aduce ca aport pozitiv, cât şi în modificarea originală a sugestiilor şi ideilor ce vin din altă parte.

In germenele culturii româneşti se află ca element esenţial Ortodoxia. Acest germene format, precizat şi păstrat cu grije de Biserica ortodoxă, s'a desvoltat „când a venit plinirea vremii", folosind şi incidentalele împrejurări şi influinţe pe cari însă le-a folosit nu după intenţia şi natura lor, ci după tendinţele şi natura sa.

RĂTĂCIREA STILISTĂ

De Pr. Econom A. C. COSMA

Sub acest nume s'a înregistrat în istoria sectelor contimporane reacțiunea păturilor de jos împotriva îndreptării calendarului. Până la un punct, mişcarea a fost îndreptăţită prin faptul că mâna puternică a unui mare om politic a forțat Biserica să accepte îndreptarea înainte de a-şi fi pregătit şi instruit massele credincioşilor. Mulțimile fără conducători luminați pot fi lesne ademenite. Mulțimile în cari intră „lupii răpitori" pot fi duse sau fugărite pe locuri pustii, chiar când conducătorul este la datorie. Preotul este un păstor căruia Mântuitorul i-a încredințat *pe toți oamenii*. In regiunile bântuite de stilism au fost şi preoți foarte buni, care au rămas în urma curentului stilist sdreliți moralmente şi sdrențuiți materialiceşte. Peste energia lor pastorală au trecut mulțimile înfierbântate de fanatismul călugăresc. Mănăstirile moldoveneşti şi cele basarabene, au adăpostit alături de oameni devotați sfaturilor evanghelice şi „năimiți" pentru cari viitorul religiilor este numai înapoi la o tradiție, care poate rămânea tot aleasă şi sfântă chiar când admite evoluția firească în materie de calendar. Căci să fim înțeleşi: noi lucrăm într'ale lui Dumnezeu cu *lucruri neschimbătoare*. Mersul anilor este acelaş dela începutul lumii şi până la sfârşitul ei. Anotimpurile lui Dumnezeu nu se vor schimba în veac. Ceeace evoluiază în mod firesc este putința noastră de a pricepe şi a măsura mai bine vremile pe cari Domnul le-a pus întru a Sa stăpânire.

Călugării cari uluiau poporul cu părute legi matematice — cari nu admit nimic nedemonstrat, — că „Nicheia" reprezintă punct în spațiu, pe care s'a clădit Biserica, sau că stilul vechiu este măsură dogmatică a Bisericii, au fost ațâțătorii vetrelor spirituale rămase în spuza lor de ignoranță culturală. Poporul era hipnotizat de răsvrătirea duhovnicească a celor pe cari el îi ştia prin tradiție fruntaşi ai vieții religioase. Dacă Biserica Moldovei ar fi fo-

losit imediat forţele ei pastorale, primejdia ar fi trecut fără urme. Toţi ar fi putut înţelege că o altă ramură a matematicilor, cosmografia, îţi vorbeşte de mii de lumi, cari există fără să le poţi cerceta şi pe cari trebue să le admiţi numai pe baza încrederii ce ţi-o inspiră astronomii.

Dar Biserica n'a luat în serios primejdia, deşi avea sub ochi schisma rascolnicilor. In timpul acesta, omul cu mână tare, care făgăduise sprijinul său Bisericii, pentru îndreptarea calendarului, a apus. Alţi pigmei ai vieţii politice au alimentat răsvrătirea pentru interese electorale. Sub îndemnul şi sprijinul acestora am serbat două rânduri de Paşti în aceeaşi ţară ortodoxă, am zidit biserici stiliste cu sprijinul material al Ministerului de Culte, sprijin obţinut câteodată chiar prin mijlocirea vreunei slugi stiliste din casa ministrului de culte.

Nimeni, dar absolut nimeni nu s'a găsit în ţara aceasta să strige călugărilor, să strige poporului, să strige politicianilor aşa cum a strigat pictorul Apelles cismarului, care, dela critica sandalei pictate se ridicase la critica întregului tablou: „Sutor ne supra crepidam". Adică nu-ţi e îngăduit nici să te amesteci, nici să perverteşti pe cei pe cari nu eşti destoinic să-i stăpâneşti.

Partea finală a stilismului a fost „Turnul Babilonului". Credincioşii stilişti înzestraţi cu bărbi onufriene şi cu perciuni galiţieni, voiau să facă din şefii lor „popi". Sau mai bine zis, şefii îndrumau pe adepţii lor să le pregătească altare la care să oficieze ei ca „unşi" devotaţi ai stilului vechi. Călugării mai răsăriţi, mai desorientaţi, mai svăpăiaţi, pururea interesaţi, cu sentimente politice şi naţionale vrăjmaşe Bisericii şi Neamului românesc, căzuţi din naia Bisericii, au căzut în reţeaua comunismului, unealta de disoluţie socială a iudaismului şi a francmasoneriei universale.

Acum s'au înregistrat rebeliunile înarmate, cu topoare, sape, coase, pari, ciomege, vase cu apă clocotită, etc. întărite medieval după şanţuri adânci şi garduri de scândură de 3 metri înălţime. Justiţia şi jandarmeria abia acum au cunoscut greşala ce-au făcut-o, tolerând aceste cuiburi stiliste pe plaiurile Moldovei. Bisericile au fost dărâmate sau dăruite ortodocşilor cari ţineau la stilul nou. Cărţile şi icoa-

nele au fost împărţite pe la bisericile nevoiaşe; călugării stilişti închişi; societăţile lor religioase desfiinţate; iar credincioşii trimişi la urma lor. Astăzi stilismul trăeşte în bordee şi sub pletele slinoase ale unor credincioşi cari pe multe locuri au început a veni la biserică Dumineca, dar ţin două rânduri de sărbători, duc la sărbătorile pe stilul vechiu colivă pe la mănăstirile vecine, unde câte un călugăr cu amurgul în spinare mai suflă zadarnic în spuza unor cărbuni aproape stinşi.

•

Ca încheere remarcăm cu nesfârşită satisfacţie cele trei laturi în care s'au evidenţiat meritele pastorale în lupta cu stilismul.

1. *Preoţii intransigenţi:* Au explicat şi lămurit poporul dela început şi n'au nici o neghină sau câte una doar, să nu piară sămânţa.

2. *Preoţii molateci:* Au acceptat ceeace credea poporul, folosind material şi dela unii şi dela alţii. Aceştia au fost în special cei cu patru clase de seminar.

3. *Preoţii tineri* cu tact pastoral: Au venit în parohii, au găsit situaţii tulburi sau neclare şi cu tact, prudenţă şi bunătate şi-au adunat oile rătăcite, alcătuind o turmă şi un păstor.

CHEIA LUPTEI ANTISECTARE

De Preot D. D. ACHIMESCU

Dacă până mai acum câteva zeci de ani propaganda sectară abia mijea în ţara noastră, azi sectarismul constitue una din cele mai grave molime care fac victime printre români.

Congresele sectare, propagandiştii şi colportorii cu miile, cari cutreeră satele, periferiile oraşelor şi toate atelierele de muncitori, ne mărturisesc din plin pericolul ce ne ameninţă. Şi ne ameninţă nu Biserica pe care nici porţile iadului nu o vor birui (Mat. 16, 18) fiind aşezământ dumnezeesc, ci ne ameninţă însaş fiinţa neamului nostru. Este îndeobşte cunoscut că sectele reprezintă pentru stat un pericol formidabil. Cea mai evidentă probă ne-o dă Rusia, care înainte de războiu avea 15% din populaţie sectară.

Credinţa ortodoxă la noi Românii, este adânc împletită cu simţământul naţional. Răpindu-se cea dintâi, simţământul naţional e sortit pieirii. Preoţii şi ca apărători ai depozitului sacru de credinţă al Bisericii noastre ortodoxe şi ca apărători ai înaltului simţământ patriotic, curat românesc, au datoria sfântă să continue fără răgaz lupta deschisă împotriva sectelor.

O indiferenţă faţă de lucrarea sectară, ca şi faţă de orice idei subversive, constitue pentru noi o dezertare de pe front, vină ce nu se poate răscumpăra, fiindcă aceasta nu este altceva decât cea mai groaznică trădare faţă de Hristos Mântuitorul şi faţă de Naţiune.

Preotul trebue să fie în permanenţă mobilizat şi înarmat pentru apărarea întregei comori sufleteşti a Neamului. Armele sale sunt cunoscute. O cunoaştere perfectă a terenului sectar, cu istoric, doctrină şi metodă de luptă, cari toate sunt desvoltate în numeroase lucrări, şi nu mai puţin iarăşi o cunoaştere profundă a Dogmaticei şi Istoriei Bisericii creştine ortodoxe, scrierile sf. Părinţi etc.

Toată această armătură ştiinţifică o presupunem cunoscută, şi nici nu putem concepe altfel, dar dacă aceasta nu este alimentată de focul dragostei, rămânem numai nişte bieţi teologi reci fără spor în mântuirea sufletelor. Esenţialul este ca toate acestea să se lumineze, să ardă şi să se prefacă în roade prin focul sacru al jertfelniciei ce mereu trebue să pâlpâe în inima de apostol, la lumina cărui foc, în miez de noapte, în linişte de eternitate, ca într'o rugăciune de sihastru, toată fiinţa ta să se contopească cu dumnezeeasca Scriptură, al cărei Duh îţi va da cheia tuturor luptelor împotriva mamonei, ce îmbracă fie haina sectară, fie cea comunistă, fie cea francmasonă, fie cea libercugetătoare.

Cunoaşterea temeinică şi identificarea totală cu Evanghelia Mântuitorului, va da celui ce o ispiteşte cu tot dinadinsul, cheia cu care va descuia şi uşile sectare ferecate de ignoranţă şi încăpăţinare absurdă.

Sf. Apostol Petru spune că orice creştin trebue să fie gata pururea a da răspuns celui ce-i va cere socoteală de nădejdea lui (I Petru 3, 5), şi atunci oare nu cu atât mai mult ni se impune nouă, preoţilor, a cunoaşte Scriptura, ca întru adevăr să ştim răspunde? Iar Sf. Apostol Pavel ne spune că stăruind în aceasta „şi pe tine te vei mântui şi pe ceice te vor asculta" (I Tim. 4, 16). Sau în altă parte: „Toată Scriptura este de Dumnezeu insuflată şi de folos spre învăţătură, spre mustrare, spre îndreptare..." (I Tim. 3, 15—17).

Vădit lucru deci, cuvântul lui Dumnezeu este „viu şi lucrător" (Evr. 4, 12), dar pentru aceasta, preotul trebue să stăruiască cu sârg întru cunoaşterea lui, cercetând Scriptura şi sorbindu-şi de-acolo, ca dela izvor, puterile de muncă.

Impotriva sectelor trebue să lupte întregul cler, fără deosebire, alcătuindu-se astfel un front comun, compact şi de durată. Lucrul nu trebue lăsat numai pe seama misionarilor speciali, a căror muncă răsleaţă nu va duce la biruinţă, pentrucă ei nu pot ajunge, în fiecare clipă, pretutindenea. *Fiecare preot este un misionar al parohiei sale.* Să fie atent la ofensiva sectară. Şi ca să poată sta faţă la luptă, măcar că nu şi-ar fi putut însuşi un deosebit aparat ştiinţific, să nu uite cel puţin *Sf. Scriptură şi să nu-şi*

piardă elanul evanghelic. Fără de acestea, e pierdut şi apostolatul său e nul. Sectele prind punctul slab şi atacă tocmai acolo.

Doresc fraţilor mei de jertfelnic întoarcerea la Sfânta Scriptură, de cumva au întrelăsat-o, nu pentru a o citi rece şi a memora citate, ci pentru a o adânci cu pietate, cu rugăciune, cu dorinţa vie de a mântui pe cei rătăciţi, ca astfel Biserica şi Neamul nostru „viaţă să aibă şi cât mai mult să aibă".

Sfinţii Apostoli n'au posedat ştiinţa lumii şi cu toate acestea au adus popoare întregi la Mântuitorul. Cui datoresc ei această biruinţă? Fără îndoială lui Hristos Mântuitorul, Carele vieţuia întru ei.

Dar se va spune că ei cunoscuseră şi simţiseră aievea pe Mântuitorul şi puterea Sa dumnezeească, fapt ce i-a determinat să nu cunoască nici-o piedecă întru a-L propovădui.

Noi oare nu cunoaştem pe Mântuitorul şi puterea Sa nu poate coborî şi în noi? Nu ne mărturiseşte toată Scriptura pe Domnul şi Mântuitorul Hristos? Şi nu trăim noi, când suntem în faţa sfântului Altar, toată drama şi biruinţa vieţii Sale?

Să nu uităm că aici zace cheia biruinţii şi fiecare îşi va primi plata ostenelelor sale, şi dela Hristos Mântuitorul şi dela Naţiune.

ȘI COPIII TREBUESC BOTEZAȚI

De Preot MIHAIL NEAGU
Duhovnicul Academiei teologice „Andreiane"

Iubiților credincioși,

Sfânta noastră Biserică creştină ortodoxă dintru început a botezat pe copiii mici. Ea n'a schimbat o iotă sau o cirtă din învăţătura Domnului, nici nu s'a atins de practica sfinţilor Apostoli. Domnul ne vorbeşte limpede despre datorinţa de a boteza, când zice: „Amin, amin grăesc ţie: De nu se va naşte cineva din apă şi din Duh, nu va putea să intre întru împărăţia lui Dumnezeu" (Ioan 3, 5). Invăţătura Domnului şi practica sfinţilor Apostoli, pentru noi este atotsfântă.

Cincisprezece veacuri copiii au fost botezaţi de mici. Numai târziu de tot s'a ridicat mândria omului deasupra învăţăturii Domnului. Ce rătăcire grozavă. Omul să facă dependentă lucrarea lui Dumnezeu de priceperea lui. Au Dumnezeu ne-a întrebat vreodată pe noi cum să-şi desăvârşească opera mântuirii noastre? Nu ne-a întrebat şi nu ne întreabă. Lucrarea lui Dumnezeu este mai presus de înţelegerea noastră şi noi suntem datori a o primi aşa cum este. Celce nu primeşte învăţătura Domnului aşa cum este, nu este om credincios. Celce încearcă să schimbe învăţătura Domnului după priceperea lui, este protivnic Domnului.

Oamenii neascultării ne-au cerut să ne botezăm, ca şi Domnul, la vârsta de 30 ani. Dar n'a trecut multă vreme şi chiar ei înşişi au botezat sub această vârstă. Pe bună dreptate, căci Domnul a primit botezul de apă a lui Ioan, iar noi ne botezăm „cu foc şi Duh Sfânt" (Luca 3, 16). Domnul n'are lipsă de botez căci este atotsfânt. Noi însă avem lipsă de botezul instituit de El, căci altfel „cu nici un chip nu vom intra întru împărăţia lui Dumnezeu" (Ioan 3, 5.)

Cât sunt de rătăciţi sectarii când resping botezul copiilor, ne-o dovedeşte însaş practica învăţăturii lor. Aci botează la 14—16—18 ani, după cum este de dibaciu uce-

nicul lor în Scripturi. Ce rătăcire strigătoare la cer. Să botezi pe om, nu când cere Dumnezeu, ci când este capabil de ceartă cu Sfânta Scriptură în mână. Ce îngâmfare, să lucrezi după pofta ta şi nu după voia lui Dumnezeu.

Eu sunt pe deplin convins, că dacă între sectari s'ar găsi un copil minune, care ar cunoaşte învăţătura lor la 3 ani, ei sunt gata să-l boteze momentan. La sectari credinţa nu este viaţă religioasă trăită în deplinătatea ei după voia lui Dumnezeu, în fapte alese, în dragoste faţă de toată lumea, în desăvârşire înaintea lui Dumnezeu şi a oamenilor, ci-i ceartă cu toţi ceice nu le aprobă mândria deşartă ce se descopere la tot pasul. Ei nu caută să împlinească voia lui Dumnezeu, ci litera legii. Despre ei vorbeşte Domnul când zice: „Nu tot celce-mi zice mie Doamne, Doamne, va intra întru împărăţia lui Dumnezeu, ci acela care face voia Tatălui meu carele este în ceruri" (Mat. 7, 21). Aceşti oameni ar trebui să înţeleagă că litera omoară şi duhul face viu.

Ei susţin că necredincioşii nu se pot boteza. Au dreptate! Dar necredincioşi sunt toţi aceia cari sunt împotriva Domnului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos, şi nicidecum aceia cari nu cunosc Sfânta Scriptură, cum cred ei. Domnul însuşi ne porunceşte să botezăm copiii, când ne arată că sunt vrednici de botez şi zice: „Amin grăesc vouă: De nu vă veţi întoarce şi să vă faceţi ca pruncii, nu veţi intra întru împărăţia lui Dumnezeu" (Mat. 18, 3).

Dacă copiii sunt atât de curaţi şi vrednici înaintea lui Dumnezeu, dece să nu-i botezăm, ca să le împărtăşim Dumnezeescul har pentru împărăţia cea vecinică? Care ar fi nevrednicia lor ca să ne împiedece de-ai boteza? Domnul ne porunceşte deadreptul să botezăm pe copii când zice: „Căci această poruncă este dată vouă şi copiilor voştri!" (Fapte 2, 39). Au doar de dragul unor oameni greşiţi, cari confundă credinţa cu cunoaşterea biblică, să lăsăm nebotezaţi copiii noştri? Niciodată!

Insaş Sfânta Scriptură ne arată, că credinţa nicidecum nu este cunoştinţă biblică. Filip este dus de îngerul lui Dumnezeu la marele vistiernic al împărătesei Candachia din Etiopia, care se afla la Gara. Famenul credincios citea din proorocia lui Isaia. Filip îi zice: „Oare înţelegi celece citeşti?"

Iar el a zis: „Cum voiu putea înţelege de nu mă va povăţui cineva?“ (Fapte 8, 30—31). Filip deschizând gura sa şi începând din scriptura aceasta a binevestit lui pe Iisus (Fapte 8, 35). Famenul nu cunoştea pe Hristos, nici învăţătura Lui. Totuş, când a ajuns la oarecare apă a zis: Iată apă!... Ce mă opreşte a mă boteza? Iar Filip a zis lui: De crezi din toată inima ta, cu putinţă este! Şi el răspunzând a zis: Cred că Iisus Hristos este Fiul lui Dumnezeu. Filip îndată l-a botezat pe el“ (Fapte 8, 36—38).

Famenului nu i-au trebuit cunoştinţe largi în sens sectar, ci doar să se declare pentru Domnul nostru Iisus Hristos. Mai bine zis să nu fie împotriva Domnului.

Sfinţii Apostoli au ţinut seamă de această învăţătură a Domnului şi au botezat pe toţi ceice mărturiseau pe Hristos-Dumnezeu şi nu erau împotriva Lui. A fost deajuns să mărturisească temnicerul pe Iisus Hristos ca să se mântuiască el „şi casa lui“ (Fapte 16, 31). A fost deajuns cu mărturisirea temnicerului ca să fie botezat el şi „toţi ai lui“ (Fapte 16, 33). Ori „casa omului“, „toţi ai lui“, nu înseamnează soţia şi copiii? Aşa se înţelege în limba românească şi în toate limbile. Nu mai încape nici o îndoială că sfinţii Apostoli au botezat şi copiii mici din braţele mamelor, căci şi aceia aveau lipsă de harul lui Dumnezeu. Aşa a fost botezată, la Filipi, Lidia şi „casa ei“ (Fapte 16, 15).

Botezul este mântuire credincioşilor; puţin credincioşilor este piatră de scandal. *Biserica a botezat copiii de mici totdeauna,* pentrucă porunca botezului este dată nouă, şi în acelaş timp şi copiilor noştri! Amin.

ATITUDINI

REGIMUL SECTELOR DIN ROMÂNIA

V. DECIZIA MINISTERIALĂ DIN 11 IUNIE 1938

Regimul sectelor din România, pe care l-am discutat pe larg şi l-am criticat energic în coloanele acestei reviste (vezi „Revista Teologică" XXVII, 1937 pp. 154—155, 237—238, 289—292, 438—444 şi XXVIII, 1938 p. 367—368), a suferit o modificare simţitoare prin decizia Ministerului Cultelor şi Artelor nr. 26.208 din 11 Iunie a. c., semnată de P. Sf. Episcop Nicolae Colan, titularul acelui departament.

Modificarea a intervenit ca o consecinţă firească a aşezării Statului nostru pe temelia Constituţiei date de Majestatea Sa Regele Carol II în Februarie a. c., care spre deosebire de înaintaşa ei vorbeşte mult mai apăsat despre datoriile *pe cari le au cetăţenii români faţă de Ţară.*

Această precizare constituţională suntem siguri că nu va conveni celor călăuziţi de mentalitatea falsă şi profund dăunătoare intereselor obşteşti, după care orice cetăţean inutil al acestei Ţări îi pretinde Statului să-l ocrotească, să-l pună în siguranţă când se află la strâmtoare, ca să-i tăgăduiască pe de altă parte dreptul de-ai îngrădi o libertate rău înţeleasă şi de-ai cere socoteală de chipul în care-şi îndeplineşte obligaţiunile ce le are faţă de naţiunea română.

Printre aceştia, la loc de frunte stau sectarii, despre a căror slabă conştiinţă românească nu ne mai putem îndoi de loc, mai ales că Statul însuşi a început — cât de târziu ! — să se convingă că-i aşa.

Decizia ministerială din 11 Iunie a. c., interzice existenţa sau funcţionarea sectelor, sub sancţiunea celor mai grave pedepse (art. 1), exceptând baptismul, adventismul *de ziua a 7-a şi* creştinii după Evanghelie, *cari au fost recunoscute de Ministerul Cultelor prin deciziile anterioare (art. 21).*

Condiţiunile necesare pentru autorizarea unei asociaţii religioase locale au fost înăsprite. In acest scop se cere în primul rând un număr de cel puţin 100 membri bărbaţi capi de familie, cari dovedesc cu acte că nu mai aparţin nici unui cult şi cari se bucură de toate drepturile cetăţeneşti.

Controlul Ministerului Cultelor şi Artelor asupra activităţii asociaţiilor sectare a fost deasemenea înăsprit. El îşi rezervă printre altele, dreptul suveran de-a aduce modificări statutelor prezentate pentru organizarea şi funcţionarea grupărilor sectare (art. 5 al. 2).

S'au luat măsuri în scopul evitării conflictelor dintre cultele religioase şi grupările sectare. Prozelitismul este interzis. Scrierile sectare nu se pot oferi prin colportori şi nici nu vor mai putea fi tipărite camuflat. Tipografiile cari contravin dispoziţiilor prezentei decizii, vor suferi rigorile legii. Grupările sectare nu pot sta în dependenţă de asociaţiile similare din străinătate, nici nu pot primi bani de peste graniţă fără învoirea Ministerului Cultelor şi Artelor.

O primă consecinţă a acestei decizii a fost mobilizarea organelor de siguranţă ale Statului pentru descoperirea aderenţilor sectelor interzise. Avem impresia că de data aceasta autorităţile nu mai vor să închidă ochii când e vorba de lucrăturile acestora. Ziarele ne aduc, aproape'n fiecare zi, ştiri de noui condamnări de sectari.

In împrejurările de faţă, ne place să credem că organele de siguranţă ale Statului îşi vor face totdeauna datoria, cu zelul pe care-l descifrăm din atitudinea lor actuală. Şi funcţionarii Ministerului Cultelor şi Artelor deasemenea. Pe aceştia din urmă am vrea să-i ştim că nu se mai emoţionează când primesc vizita câte unui Dr. Ruskbrooke, ci-i vor vorbi ca adevăraţi români şi ca oameni cari sunt conştii că reprezintă ceva în aparatul nostru de conducere. Să mă explic!

In revista „Viitorul" bisericesc (nr. 1 din 1938) dl Gh. Popescu, fost inspector general în Ministerul Cultelor şi Artelor, are un foarte bun articol de amintiri, în care povesteşte cum l-a cunoscut în 1924, când dsa era în funcţiune, pe faimosul secretar general al Alianţei baptiste mondiale dl Dr. I. H. Rushbrooke. Ei bine, stai şi te cruceşti când auzi cu câtă îndrăsneală se înfiinţa acest domn în birourile acelui Minister, ca să protesteze împotriva tratamentului „inuman" la care sunt supuşi coreligionarii săi din România, şi cum ştia să facă autorităţile noastre să se pună la dispoziţia dumnealui. Multe dedesupturi ies la iveală în acest articol. Şi câte amănunte umilitoare pentru noi vor mai şti alţi funcţionari dela Culte.

Articolul dlui Gh. Popescu ar trebui să fie reprodus. Şi poate că o vom face odată.

Propaganda sectelor interzise fiind paralizată acum prin intervenţia promptă a autorităţilor civile, preoţimii noastre îi mai rămâne datoria de-a se răfui singură cu cele trei secte recunoscute. S'o facă! Cu toată tragerea de inimă. Şi să nu nesocotească dispoziţiile recentei decizii ministeriale, a cărei cunoaştere amănunţită îi va fi de mare folos (textul ei, în „Telegraful Român" nr. 26 a. c.).

Paralel cu acţiunea antisectară a preoţimii noastre, pe care o sprijinim precum se poate vedea şi din acest fascicol, noi nu vom înceta să cerem capul celor trei secte cari au mai rămas — adică suprimarea *lor.*

GRIGORIE T. MARCU

MIŞCAREA LITERARĂ

Preot *Valeriu Iordăchescu*, prof. universitar: COMUNISM ŞI CREŞTINISM; Iaşi, Institutul de arte grafice Alex. Ţerek, 1938; p. 256; Preţul 100 Lei.

In zilele noastre se face tot mai remarcat interesul pe care iubitorii de carte îl acordă chestiunilor sociologice. Fără a afirma că trăim în veacul sociologicului, îndrăznim a spune că omul contimporan se pasionează pentru asemenea chestiuni. Ai impresiunea că bântuie o sete acută, ce se cere stâmpărată. Având în vedere timpurile frământate pe care le trăim, aceasta nu poate surprinde. Epoca postbelică îşi asigură în felul acesta caracteristicile şi capriciile sale.

Scrierile sociale bune, ce, din mila lui Dumnezeu văd lumina tiparului, sunt totdeauna binevenite, pentrucă ele umplu un gol care se cere serios înlăturat. La noi Românii terenul este înţelenit şi multe lucruri sunt necunoscute.

„Comunism şi Creştinism" a păr. V. Iordăchescu, prof. universitar la Chişinău, pe lângă multe laturi bune şi frumoase, o are şi pe cea amintită: lucrarea trage brazdă adâncă în literatura sociologică românească. Apariţia ei nu ne poate decât bucura.

Unele dintre chestiunile pe cari lucrarea le cuprinde sunt într'o oarecare măsură cunoscute din încercări anterioare şi din articole de presă; altele însă sunt complet necunoscute cetitorului român. Cucernicia Sa, spre deosebire de tot ce s'a scris la noi în materie, se ridică la o tratare academică a materialului, permiţându-şi subtile distincţiuni şi precizări, cari grăiesc limpede despre teologul erudit şi omul de ştiinţă încercat.

Lucrarea pune la punct, în chip hotărât şi clar, doctrina comunistă, căreia îi opune argumentarea creştină, cu ale cărei poziţii răstoarnă, punct de punct, temeiurile crezute invincibile ale comunismului. In această notă constructiv-creştină se găseşte valoarea şi frumuseţea ei.

Comunismul este prezentat de făuritorii săi ca un sistem social-economic nou, care se sprijineşte pe o concepţie metafizică despre lume şi viaţă sau, mai bine zis, pleacă dela anumite postulate metafizice. Ea este metafizica materialistă. „El — comunismul — este, în ultima analiză, o metafizică; mai mult, el este o religie. Se întâmplă însă, că metafizica lui să fie materialismul, că religia lui să fie ateismul".

Metafizica materialistă este grosieră şi inadmisibilă, pentrucă ea reprezintă negaţia categorică a naturii omului şi o batjocorire jicnitoare a celor mai înalte aspiraţiuni ale sale. O concepţie despre

lume şi viaţă din osatura căreia lipseşte spiritul, este o monstruozitate. Iar sistemul economic-social ce se sprijineşte pe-o astfel de concepţie, este foarte şubred, ba mai mult, este o pură utopie. Căci este cu neputinţă să stabileşti adevăratele nevoi ale individului şi societăţii — cum pretinde a o face comunismul — dacă nu cunoşti natura lor sau cunoscând-o le-o negi. Aceasta o face comunismul materialist. El operează cu omul întocmai ca fierarul cu o bucată de fier, pe care o căleşte în foc şi o bate cu ciocanul pentru a-i da forma şi întrebuinţarea ce i se cere. In om nu se găseşte nimic mai de preţ decât trupul care se vede.

Concepţia creştină prezintă lucrurile altfel şi acesta este adevărul ce a fost şi va rămâne mereu în picioare. Natura omului are mai preţios decât orice sufletul, cu aspiraţiunile sale irezistibile către cunoaşterea şi iubirea Dumnezeului absolut. Societatea, care în ultima analiză se sprijineşte pe această natură, păşeşte pe acelaşi drum. In sufletul omului şi al mulţimilor sociale există tendinţa irezistibilă spre a cunoaşte şi a iubi. Religiunea este o trebuinţă pentru însaşi existenţa omului şi a societăţii. Dovadă sigură în sprijinirea acestei afirmaţiuni ne ofer stările din Rusia sovietică, unde cu toată persecuţia, regimul politic n'a putut birui graiurile tainice ale naturii omeneşti. In aceasta se vădeşte clar rătăcirea primară a comunismului. Şi suntem siguri că ea este viermele ce va roade până în temelie simulacrul operei comuniste. Aceasta din simplul motiv că „comunismul mutilează natura omului; îi împiedică respiraţia; sufocă pe om, ţinându-l legat de ţărâna pământului".

Creştinismul recunoaşte legitimitatea materiei şi valoarea ei, dar îi aşează stăpân sufletul, iar deasupra lor stă Creatorul şi Proniatorul lor absolut. Materia, unicul şi eternul principiu al existenţii comuniste, îşi are stăpânul ei; ea este dela El şi se susţine prin voia Lui.

Karl Marx, părintele materialismului istoric — piatra unghiulară a sistemului comunist — nu vede în istorie decât dansul arbitrar al factorilor economici, al mijloacelor de producţie materială. Gândurile, ideile sunt simpli servi plecaţi ai acestora. Şi dacă totuşi, văzându-se forţat de realitate şi evidenţa ei să admită şi oarecari factori ideali ai vieţii, acestora le atribue caracterul de suprastructuri ale materiei, cari apar şi dispar dupăcum le îngădue condiţiunile economice din lume.

Creştinismul, dimpotrivă, socoteşte spiritul şi ideia existând ca ceva necesar şi mai înainte de orice, iar formele economice ale materiei ca pornind din ideie şi transformându-se după cum dictează spiritul. La baza procesului istoric din lume stă spiritul omului, protejat de grija lui Dumnezeu. Iar începutul istoriei este a se căuta în spiritul absolut al lui Dumnezeu şi nicidecum în materia relativă.

Omul rămâne om numai atâta timp cât i se recunosc prerogativele de stăpân al creaturii materiale; în clipa în care l-ai aservit

acesteia, el încetează de a mai fi om. Or, comunismul tocmai aceasta o face. El vede în om un simplu resort, necesar doar procesului de valorificare al factorilor materiali din lume; societatea este o massă războinică şi bestializată, compusă din asemenea resorturi, egale între ele. După dialectica marxistă numai muncitorul industrial se ridică peste starea aceasta jalnică. Însă aceasta numai teoretic. El e bun doar în lupta de clasă împotriva patronului său. Fericirea lui stă în funcţie de nefericirea semenilor săi. Caritatea, lui îi este necunoscută, iar dragostea îi este străină ca şi dreptatea.

Organizaţia socială comunistă o dictează organizaţia economică. Aceasta este axa sistemului comunist. Ea e concepută prin material şi se sprijineşte pe egoism. Organizaţia economică şi socială creştină, bazându-se pe natura omului, se face prin realizarea justiţiei sociale şi prin dragoste, cari se sprijinesc pe justiţia şi dragostea lui Dumnezeu.

Comunismul, ca sistem de organizare socială, distruge familia, propagă lupta de clasă în locul armoniei bazată pe dreptate şi iubire, aboleşte proprietatea particulară, neagă existenţa naţiunii, luptă violent împotriva religiei şi bisericii şi face din autoritatea de stat instrument diabolic de distrugere.

Nu ne îngădueşte spaţiul să arătăm cum înţelege creştinismul rostul acestor realităţi, fără de cari omul şi societatea nu pot exista.

După cum se poate vedea, deosebirile între creştinism şi comunism sunt radicale.

Cam acestea ni le înfăţişează lucrarea „Comunism şi Creştinism" a păr. prof. Valeriu Iordăchescu, pe care o recomandăm cu căldură cititorilor noştri.

Diacon ALEXANDRU POPA

Preot *Dr. Ioan Zugrav*, Profesor la Facultatea de Teologie din Cernăuţi: CULTUL MORŢILOR. Studiu liturgic-pastoral (Extras din „Candela", An. XLVIII, 1937 p. 28—73) Cernăuţi, 1937.

Între lumea de aici şi cea de dincolo de mormânt există legături şi posibilităţi de comunicare. O comuniune spirituală este stabilită între cei vii şi cei morţi. Moartea nu este un proces de desagregare, ci o cale de continuare a ceeace există, a duhului care sălăşlueşte în noi.

Credinţa în nemurirea sufletului este universală şi se găseşte chiar şi la cele mai înapoiate neamuri. Posibilitatea comunicării cu sufletul celui mort, la fel. De aici mulţimea nenumărată a practicelor şi rugăciunilor pentru cei morţi.

Eficacitatea şi necesitatea acestor practici şi rugăciuni rezidă în însaşi ideea spiritualităţii fiinţei omeneşti şi a continuării vieţii dincolo de mormânt.

Un tratat amănunţit şi sistematic asupra acestor practice religioase şi a atitudinii omului în faţa morţii şi a înmormântării, dă

noul profesor al Facultăţii de Teologie din Cernăuţi, P. C. Sa Dr. I. Zugrav, în studiul de care ne ocupăm.

In partea primă (p. 28—60) autorul priveşte chestiunea din punct de vedere liturgic; în partea a doua — pastoral (p. 60—73). „In faţa morţii" individul şi popoarele „au avut atitudini diferite" (p. 28). Conform concepţiilor lor despre moarte şi urmările ei „sunt şi rânduelile, obiceiurile de înmormântare şi de pomenire ale morţilor, aşa numitul cult al morţilor" (p. 29).

In varietatea infinită a obiceiurilor rămâne însă *prepararea mortului pentru îngropare* — înhumarea fiind predominantă, încenuşarea mai rară (cf. p. 29 urm.). Ceeace mai interesează este că legătura cu cel mort nu s'a rupt definitiv, ci se menţine prin anumite acte religioase, *pomenirile*. Aşa la Brahmani, Inzi, Perşi. La Greci şi Romani se făceau pomeniri în ziua a 9-a, la 40 de zile şi în ziua naşterii celui mort (p. 31).

Despre jertfe şi pomeniri la Evrei, aflăm indicaţii în Cartea II Mac. c. 12; la Ier. 16, 8; Tobit. 4, 17. Cartea Jud. 11, 49 recomandă să onorăm memoria repausaţilor. Pe timpul Domnului era credinţa că sufletele se duc în „şeol". Cele bune se întorc iar pe pământ. Aceasta exprimă, de fapt, ἀνάστασις. La Evreii zilelor noastre se fac rugăciuni speciale pentru cel mort. „La Arabii mohamedani se aduc jertfe pentru sufletul celui mort în ziua întâia, a opta şi a 30-a, după moarte" (p. 33). La toate aceste practice ale înmormântării asistă preotul (cf. p. 33).

„Creştinismul are o concepţie superioară despre moarte şi cele ce urmează după moarte (p. 35) (v. Mat. 22, 29—32; Mc. 12, 18—27; Luca 16, 19; Mat. 10, 28). „Cu ocazia minunilor cu învierea fiului văduvei din Nain, a copilei lui Iair şi a lui Lazăr, Mântuitorul caracterizează moartea drept un somn" (Ioan 11, 25, 6, 35). Despre înmormântarea Domnului sunt scurte relatări (Mat. 27, 59—60; Mc. 15, 46; Luca 22, 53; Ioan 19, 39—41). Ştiri despre ritul înmormântării la primii creştini nu avem decât sporadice menţiuni din Sf. Scriptură, cum l-au plâns b. o. pe arhidiaconul Ştefan (F. Ap. 8, 25). Ritul înmormântării va fi fost simplu: cetiri, cântări, predică şi rugăciuni (p. 36). Catacombele nu erau numai locaşuri de închinare ci şi de înmormântare. Cele dintâi pomeniri despre rugăciuni la morţi şi ritul înmormântării le avem în cartea 8-a a Constituţiunilor apostolice; apoi în liturghia Sf. Iacob, a lui Ioan şi Vasile, ca şi la Sf. Părinţi începând cu sec. III: Tertulian, Ciprian, Epifaniu, Ioan Hrisostom, Ciril în Catehezele sale şi alţii. In toate se vorbeşte despre necesitatea şi eficacitatea acestor rugăciuni pentru odihna sufletului celui mort. (cf. p. 37—47). Interesant este faptul, că şi eterodocşii păstrează pomenirea celor morţi. Aşa în liturghia armeană, cei morţi se pomenesc după prefacere; în liturghia Sf. Marcu, la începutul anaforei; în liturghia coptică a Sf. Vasile, după Tatăl nostru. Tot aşa şi în celelalte liturghii: abisiniană, a sf. Apostoli, a lui Adeu şi Maris şi a lui Teodor de Mopsuestia.

Necesitatea şi eficacitatea rugăciunilor pentru cei morţi se deduce din mai multe locuri ale Sf. Scripturi: 1 Tim. 2, 1; 1 Tes. 4, 13; 1 Cor. 15, 1; 15, 20 şi 39; Rom. 5, 12 şi mai ales Evrei 13, 7. Eficacitatea este condiţionată de felul păcatelor; pentru cei cu păcate de moarte „să nu te rogi" (1 Ioan 5, 16); dar cum noi nu putem şti cari au murit cu păcate de moarte şi cari nu, ne rugăm „pentru toţi, primirea rugăciunilor noastre rămânând şi aşa în seama atotştiinţei şi atotîndurării lui Dumnezeu" (p. 39).

Pomenirea morţilor se bazează „pe învăţătura bisericii, că membrii bisericii lui Hristos sunt atât creştinii cei vii cât şi cei morţi, şi că cei dintâi pot ajuta celor din urmă cu rugăciunile lor" (p. 43—44). „Cei morţi cu păcate nu se vor mântui prin puterea lor" (conf. Mărt. ort. răsp. la întreb. LXIX; Ps. 6, 6; Ps. 115, 17), ci ei se vor mântui prin binefacerile celor vii şi prin rugăciunile cele pentru dânşii ale Bisericii" (p. 44).

După aceste considerente istorice-religioase autorul arată provenienţa dipticelor sau a pomelnicelor. Mai întâi se face amintire despre ele la Pseudo-Dionisie Areopagitul. Astăzi pomelnicele sunt publice şi în taină (p. 49). Biserica apuseană a înlăturat pomelnicele publice. Pe lângă pomenirile generale ale morţilor, s'au consacrat anumite zile speciale pentru pomenirea lor. Ele sunt cu atât mai recomandabile, cu cât prin ele se măreşte pietatea creştinilor (v. p. 53—54).

Din punct de vedere pastoral, atitudinea preotului este de cea mai covârşitoare importanţă în faţa mormântului deschis. Grija lui va fi de a mângâia căci „nicăeri ca în faţa sicriului nu-ţi dai seama de nimicnicia vieţii omeneşti". El va folosi cu multă grijă prilejul de a-şi apropia sufleteşte pe cei rămaşi îndureraţi. Deşi practică veche la Români, — ca şi naţia — de a pomeni pe cei repausaţi, totuşi se simte o răceală. Cauza: războiul mondial, influinţa nefastă a sectarismului distrugător care îngroapă fără cruce sau alt semn la cap şi fără pomeniri, ca şi o tendinţă periculoasă de a încenuşa, în loc de a înhuma, ceeace atentează la drepturile unuia dintre cele mai vechi obiceiuri funerare, fiind opus şi concepţiei creştine despre înviere. Cu toate acestea, cu o veghe bună şi atenţiune deosebită vor fi făcute zadarnice aceste încercări ale duşmanilor neamului şi Bisericii, căci ele se vor izbi de stânca nesdruncinată a credinţei poporului român.

Scris sistematic şi ştiinţific, studiul de faţă face cinste deosebită autorului. Fraţii noştri preoţi găsesc în el îndrumări bine precizate pentru o propagandă antisectară şi contra „crematorului" modern. Din „Candela", autorul l-a reprodus în broşură. Aceasta n'ar trebui să lipsească de pe masa de lucru a nici unuia dintre noi.

Preot IOAN CHIOARIU

*

Preot *Ioan N. Ionescu-Amza:* ROSTUL PARASTASELOR. Ediţia III; Tip. „Cugetarea", Bucureşti, 1937; p. 80; Preţul Lei 20.

Biserica noastră, întemeindu-se pe Sfânta Scriptură şi Sfânta Tradiţie, învaţă că toţi creştinii — şi viii şi morţii — laolaltă alcătuesc o singură mare familie, un singur corp al cărui cap este însuş Domnul Hristos (cf. Ef. 1, 10, 22). Există deci între ceice trăesc şi între ceice au răposat, o unire, o simţită legătură, ce-şi află reazimul în legea dragostei, care „nu cade niciodată" (1 Cor. 13, 8). Cuvine-se ca cei vii să iubească pe cei morţi, împreună mădulare ale aceleiaşi Biserici fiind cu toţii. Faţă de sufletele cu păcate ale celor de dincolo de mormânt, încă să se arate această dragoste din partea viilor. Cum? Prin săvârşirea de rugăciuni către Dumnezeu ca să se milostivească faţă de soarta lor şi să le ierte păcatele. Atari rugăciuni, bunii creştini, ceice-s cu adevărat pătrunşi de simţământul dragostei, nu ostenesc a săvârşi prin mijlocirea preoţilor Bisericii. Mulţi creştini de azi nesocotesc, tăgăduesc sau iau în derâdere sfânta aşezare a parastaselor şi folosul lor. Aşa fac nepăsătorii, aşa fac cei cu puţină, sau fără credinţă, aşa fac cu osebire şi cu un netrebnic scop, sectarii. Ca să-i lămurească — indirect: să-i combată — pe toţi aceştia, a scris Păr. I. N. Ionescu dela Biserica Amza cărticica „Rostul Parastaselor", în care se strădueşte — şi izbândeşte — să arate mai ales sensul dogmatic al rugăciunilor pentru morţi. Incepe prin a explica noţiunea „parastasului" (dela grec. παράστασις=mijlocire, rugăciune de mijlocire a celor vii pentru cei răposaţi). După care, întru îndreptăţirea săvârşirii parastaselor, înşiră şi tâlcueşte cu pricepere o seamă de locuri scripturistice din T. V. (I Moise 50, 10; I Imp. 31, 11—13; II Imp. 1, 11—12; Judecători 11, 40; Baruch 3, 4—5; 2 Macav. 12, 39—46 etc.) şi din T. N. (Mat. 21, 21—22; Marcu 9, 23; I Ioan 5, 16 cu Mat. 12, 31—32; Ioan 4, 46—53; Mat. 15, 21—28; Marcu 9, 17—27; 2, 3—12; Luca 7, 11—15; Fapt. Ap. 9, 36—43, etc.). Preţioase mărturii ni se mai aduc din Tradiţiunea apostolică (Liturghia sf. Iacob, fratele Domnului; Constituţiunile apostolice, cartea VIII, 12-13) şi din Sf. Părinţi şi Dascăli ai Bisericii (Sf. Dionisie Areopagitul, Tertulian, Atanasie cel Mare, Ioan Hrisostom, Ciril al Ierusalimului, Fer. Augustin, Ioan Damaschin). Dupăce stărue puţin şi asupra motivelor raţionale şi a folosului parastaselor, autorul lămureşte problema „vămilor văzduhului". Şi în sfârşit, în ultimile pagini — într'un adaos — arată „când trebue să se facă parastasele" şi „ce se aduce la un parastas".

Deci, de netăgăduit folos pentru preot şi pentru mirean deopotrivă este lucrarea Păr. I. N. Ionescu, care pe deoparte dă preţioase lămuriri şi întăreşte credinţa în rostul şi binefacerea rugăciunilor pentru morţi, iar pe de altă parte, temeinic ispitindu-o, cu dânsa într'armându-te, îndepărtezi săgeţile de ură ale vrăjmaşilor sfintelor noastre orânduiri, în speţă — ai parastaselor. Poftim pe toţi să şi-o procure şi s'o folosească.

ION SUCIU

Ioan G. Coman: SF. GRIGORIE DE NAZIANZ DESPRE ÎMPĂRATUL IULIAN, Incercare asupra discursurilor IV şi V; Vol. I (Institutul Român de Bizantinologie Nr. 5); Bucureşti, 1938; 164 p., Lei 120.

Cel mai măreţ secol al Bisericii creştine este secolul al IV-lea, pentrucă culmile atinse de spiritualitatea lui vor străluci veşnic ca piscurile de munţi în lumina soarelui. Dar acest veac este şi cel mai sbuciumat şi mai plin de frământări, căci el marchează ultimele svârcoliri ale păgânismului înfrânt, contra creştinismului ce-i cucerea una câte una toate redutele.

Cel ce mai credea încă într'o biruinţă a păgânismului era împăratul apostat Iulian. Figură plină de mister, Iulian a pus pe gânduri pe toţi ceice de 16 veacuri s'au ocupat de personalitatea lui. A fost considerat de unii contimporani ca cel mai mare şi mai luminat împărat roman; de alţii, ca însaşi întruparea Satanei, cel mai implacabil duşman al creştinilor. Şi unii şi alţii sunt subiectivi şi extremişti în aprecieri, nevăzând realitatea, fie din prea mare iubire, fie din prea adâncă ură.

Iulian a fost o minte subtilă, un suflet delicat şi foarte sensibil, sdruncinat însă peste măsură în urma catastrofalei drame familiare al cărei martor şi supravieţuitor a fost. A urât creştinismul din toate fibrele sufletului său, pentru faptul că i-a fost impus cu forţa tocmai de autorul tragediei familiei sale, de creştinul său unchiu Constantius, şi a căutat să-l spulbere cu desăvârşire din imensul său imperiu.

Este interesantă lupta dusă de acest titan al păgânismului ce întrebuinţa contra „Zeului Galileian“ orice mijloc pe care geniala-i minte i-l punea la dispoziţie. Armele cu care luptă el nu se reduc numai la uneltele de cazně şi la colţii fiarelor ce omorau trupurile, ci trec mai departe la scrieri şi polemici ce căutau să omoare sufletele, lovind în toate produsele spiritului creştin. Bazat pe cele două invective ale Sf. Grigorie de Nazianz contra lui Iulian, pe scrierile istoricilor păgâni contimporani, precum şi pe studiile autorilor moderni, dl Prof. I. G. Coman, izbuteşte să împrăştie ceaţa din jurul acestei figuri.

Lucrarea e cu atât mai valoroasă, cu cât în tot cuprinsul ei autorul se strădueşte să rămână mereu obiectiv, trecând totul printr'un vast aparat critic.

In introducerea cu care începe studiul, se descrie arena de luptă pe care cei doi adversari, creştinismul şi păgânismul, îşi dispută superioritatea şi dreptul la viaţă.

In tratare intră în joc Iulian, căruia-i descrie cu multă minuţiozitate viaţa, personalitatea şi opera-i nefastă.

Desigur că dl I. G. Coman care, precum se vede, stăpâneşte cu mult temei limbile clasice şi cele moderne, nu-şi va opri aici interesantele-i studii, pe cari le aşteptăm cu plăcere.

PETRU BRUDEA

Diacon V. Ionescu: CINE ESTE KRISHNAMURTI? Piteşti, „Artistica", P. Mitu, 1937; 41 p. Lei ?

Titlul cărţii, e o întrebare pe care trebue să şi-o pună toţi oamenii de bună credinţă, întrebare lămurită de autorul ei, care într'un studiu concis, ne prezintă pe pretinsul mântuitor, Krishnamurti, ridicat prin părţile lui Soare-Răsare şi pornit flancat de fachiri în propagandă — zis religioasă — dealungul şi dealatul continentelor.

Dacă credincioşii de rând de multe ori au fost şi sunt tulburaţi în ale credinţei de puzderia deşartelor teorii sectare, apoi nu-i mai puţin adevărat că unii din pătura înaltă a societăţii, au găsit mocirla în care să-şi păteze şi bobul de curată credinţă ce-o mai aveau, în valurile *Teosofiei*, căci aşa fu botezat acel vânt de înălţime ce-şi căuta locul în rândurile celor cari n'au gustat greul vieţii şi cari în consecinţă nici nu vroiau să aibă o credinţă la fel cu a oricărui muritor de rând.

Teosofia luă fiinţă în urma reînvierii misticismului indian, iar societăţii teosofice i se pun bazele în 1875, la New-York, de către o femee, Blavatsky, cu ajutorul unui colonel, Olcott.

Teosofia este un conglomerat în care se încâlcesc fire „din toate religiile şi filosofiile antichităţii — dar — care nu seamănă cu nici un document consultat". E chiar „o formă a ocultismului modern şi îşi asumă şi dreptul de-a fi judecător al religiunilor cari — zic teosofii — sunt etape în drum spre Teosofie".

Pe scurt zis, Teosofia e culmea rătăcirii vremilor noastre, iar Krishnamurti, „se face ecoul fidel al acestui curent de negaţie". „El se prezintă ca un învăţător al vieţii, al fericirii, pe care singur a găsit-o, ca un om desăvârşit, eliberat" (p. 9). De-am vrea să dăm lămuriri asupra vieţii lui, nu putem, „căci par'că intenţionat se lasă a pluti în mister". Atâta doar putem spune că e potrivit foarte pentru cele ale lumii — întruchiparea deşartelor dorinţe ale veacului acestuia cu toate plăcerile şi aventurile lui fiind — dar câtuşi de puţin nu poate fi socotit şi nici nu e un deschizător de drum nou spre cereasca împărăţie a luminii.

Cât priveşte viaţa lui, e clădită pe un noian de contraziceri. El a ciugulit, de unde a putut, idei pentru o nouă religie a sa, iar pe de altă parte afirmă că nu s'a inspirat din cărţi. Viaţa o vede ca ceva ce există prin sine şi dela sine. Pentru el viaţa e spirit, spiritul materie şi materia e Dumnezeu şi susţine că materia există din veşnicie. K. este panteist „şi îndrăsneala lui ajunge chiar la culme când zice: „Eul, ego, desvoltat la extrem, se numeşte supraom sau Dumnezeu" (p. 13). El admite numai natura materială pe care o divinizează. E aşa de confuz de nici el nu ştie ce vrea să fie. E cel mai mare idolatru al vremii noastre, omul care se închină naturii, materiei şi vieţii cu toate bucuriile şi păcatele ei" (p. 17). El nu admite existenţa unui suflet individual ca în creştinism, iar pe sine se pretinde a fi „calea, adevărul şi viaţa". Nu admite nici religiuni, cari — zice el — sunt diformări ale unei învăţături înalte pe care oamenii n'au înţeles-o.

Cu un cuvânt, K. vrea distrugerea credinței și idealurilor creștine, ca pe ruine să se ridice „omul nou, bestia omenirii viitoare, fără suflet și fără Dumnezeu".

Mântuirea (eliberarea) socotește el că se poate atinge prin trăirea unei vieți de mijloc — între ascet și omul plăcerilor. După K. „individul este propriul său mântuitor", pentru care lucru, adevărul nu trebue să-l caute în religie, să nu asculte de nimeni decât de propria-i inimă" (p. 29). El zice că omul până să ajungă la mântuire, trebue să încerce viața cu toate păcatele ei. El crede că viața duce în mod fatal la eliberare, dar cu toate acestea nu încetinește a-și vântura prin lume năstrușnicele-i idei.

In ce privește munca, el e marxist (colectivă); în ce privește familia — zice că prin căsătorie omul își creiază o povară. Doctrina lui — care nu cunoaște nici mila și nici iubirea — se reduce la un elogiu al omului natural. E clădită pe-o șubredă temelie și în consecință trebue să dispară, pentrucă veacurilor le rămâne numai ceeace dela Dumnezeu este.

NICHIFOR TODOR

Preot *Ilarion V. Felea:* CRITICA EREZIEI BAPTISTE („Seria Teologică" nr. 9) Sibiu, Tip. Arhidiecezană, 1937; 94 p. Lei 35.

Cea mai proaspătă lucrare a prietenului și colaboratorului nostru Păr. Prof. Ilarion V. Felea, a apărut la sfârșitul anului trecut. Intrucât ne-am rezervat plăcerea de a vorbi despre ea într'un fascicol îndreptat contra sectelor, am putut urmări pe răgaz succesul ei: cartea a fost căutată insistent și desigur utilizată copios de toți cei cari au zorit să și-o procure. Lucru perfect explicabil pentru oricine a citit-o cu luare aminte. Căci ea reprezintă cea mai temeinică și mai sprintenă răfuială cu piesele principale ale ereziei baptiste, din câte s'au făcut la noi până acum.

Alcătuită cu multă râvnă ortodoxă și cu o aleasă pricepere cărturărească, *Critica ereziei baptiste* este o lucrare de luptă antisectară, scrisă — cum zice autorul — pe „front" și pentru ceice se nevoesc întru înfruntarea celei mai numeroase și mai periculoase dintre sectele dela noi.

In patru compartimente mai mari, ea expune doctrina baptistă despre cuvântul lui Dumnezeu, despre mântuire, despre Biserică și despre Botez și Cina Domnului, opunându-le argumentele irezistibile ale învățăturii ortodoxe în chestiune.

Autorul se bizue îndeosebi pe argumentele ce ni le oferă Sf. Scriptură. Și bine face! Căci în chipul acesta bate pe adversar cu propriile lui arme, după toată rânduiala strategiei misionare. Dacă aș avea loc să exemplific, aș începe negreșit cu admirabila contestare a dreptului pe cari și-l iau sectarii de toate condițiile, de a tâlcui Sf. Scriptură după cum îi taie capul (p. 23 urm.). Secțiunea aceasta, autorul o încheie cu o comparație pe cât de frumoasă, pe atât de izbutită: *Fără Biserică, Biblia este ca o farmacie, din care cei neînțelepți iau otravă în loc de leacuri mântuitoare* (p. 31).

Am vrea să ştim că nici unul din ceice ostenesc pe frontul antisectar nu nesocotesc această bărbătească mână de ajutor pe care le-o întinde Păr. Prof. Il. V. Felea. Şi că autoritatea de Stat, pentru care-i menită în al doilea rând, încă nu va trece cu indiferenţă peste rechizitorul documentat pe care-l face ea celei mai periculoase dintre sectele admise să funcţioneze la noi.

GRIGORIE T. MARCU

ANUARUL XIV AL ACADEMIEI TEOLOGICE „ANDREIANE" pe 1937—1938, publicat de *Dr. Dumitru Stăniloae,* rector; Sibiu, Tip. Arhidiecezană, 1938; 92 p.

In afară de obicinuitele date şcolare, anuarul ne oferă două studii frumoase. Primul, întitulat „Pastoraţia familiei", de Păr. Prof. Spiridon Cândea, purcede dela importanţa familiei pentru societate şi pentru individ, pentru a se opri mai cu temeiu asupra stării în care se află ea în zilele noastre. Această stare nu-i cea mai fericită. Sub influinţa a numeroşi duşmani, pe care autorul îi înşiră şi-i studiază cu deamănuntul, familia vremilor noastre s'a înstrăinat în majoritatea cazurilor de viaţa religioasă-morală, care alcătueşte chiagul ei. Indreptarea vieţii familiare nu se poate face decât reîncreştinând familia. Adevărul acesta îl desvoltă autorul în partea a doua.

Pentru a-i înlesni o circulaţie mai largă — pe care o merită — autorul l-a extras în broşură.

Celălalt studiu, întitulat „Educaţia creştinească", se datoreşte Păr. Prof. Dr. N. Terchilă. Succint şi limpede'n expunere şi înţelept în soluţii, studiul acesta prezintă o mare asemănare cu cel al Păr. Cândea. Aşa încât putem spune că partea ştiinţifică a anuarului stă sub semnul aceleiaşi probleme. Facem cu bucurie această constatare. Şi tot cu bucurie subliniem regularitatea cu care apare această oglindă a silinţelor de-un an ale acestei înalte şcoale.

Anuarul sfârşeşte cu o conferinţă avântată a stud. teol. din anul IV Petru Brudea.

Iosif E. Naghiu: BIO-BIBLIOGRAFIA LUI VASILE BOGREA, cu o cuvântare comemorativă de Prof. univ. *Teodor A. Naum* (Biblioteca Bibliologică Nr. 12); Cluj, 1937; 34 p.

Lucrarea reactualizează viaţa şi titlurile lucrărilor eminentului fost profesor al Universităţii clujene Vasile Bogrea (1881—1926), secerat de-o moarte nemiloasă în plină tinereţe. O schiţă a vieţii sale, alcătuită de dl prof. univ. T. A. Naum, cu prilejul comemorării unui deceniu dela moartea lui V. Bogrea, deschide lucrarea. Catalogarea operei sale scrise este rodul silinţelor pururea proaspete ale harnicului nostru prieten dl Iosif E. Naghiu. In Biblioteca Bibliologică — pe care a întemeiat-o şi o conduce priceputul conf. univ. dl Dr. Ioachim Crăciun — ea cinsteşte nrul 12. GR. T. M.

CRONICĂ

DUHUL MĂRĂŞEŞTILOR începe să sufle vijelios peste obrazul pământului românesc în aceste vremuri de reabilitare naţională şi de cumplită nelinişte europeană. Sunt două decenii de-atunci. România mică, strâmtorată de presiunea trupelor germane de ocupaţie, şi-a adunat eroii în legendarul triunghiu al morţii, pregătindu-se pentru sforţarea supremă ce avea s'o elibereze sau s'o sugrume pentru deapururi. Patrusprezece zile a durat cea mai cumplită luptă în care s'a avântat ostaşul român. De pe urma ei, a rămas un câmp de oase goale, sfârtecat de obuze şi mustind de sângele alor 21 mii de eroi. Şi încă ceva: *isbânda!*

O linişte grea şi dureroasă ca o părăsire s'a aşternut, în anii de după războiu, pe câmpiile cari poartă scrisă 'n glia lor atâtea fragmente din epopea Neamului românesc. Şi ea poatecă ar mai fi durat încă dacă Societatea ortodoxă naţională a femeilor române — ale cărei silinţe curate abia găsim cuvinte cari să le preţuiască după cuviinţă — nu s'ar fi însărcinat să cinstească acest loc sfânt printr'un monument demn de jertfa celor căzuţi la Mărăşeşti.

Duminecă 18 Sept. a. c., o mulţime imensă, in frunte cu *Regele Românilor*, a participat cu evlavie la inaugurarea acestui superb monument, care s'a sfinţit prin rugăciunile I. P. Sf. Mitropolit *Nicolae* al Ardealului, înconjurat de-un sobor măreţ de arhierei şi preoţi.

Mausoleul dela Mărăşeşti reproduce în granitul său tare ca vârtutea bravilor ce s'au izbăvit acolo, liniile sobre ale monumentului roman dela Adam-Clisi. Pe cupola lui, patru vulturi uriaşi cu atitudini imperiale, sprijinesc o cruce enormă. Inlăuntru, *Biserica Neamului.* In faţa altarului ei, mormântul eroului dela Mărăşeşti, generalul Eremia Grigorescu. Câteva cuvinte sguduitoare, săpate 'n lespedea-i de marmoră, amintesc pelerinului sfinţenia locului: „Aici odihnesc, alături de generalul lor, ostaşii necunoscuţi". Dedesupt se'nşiruesc criptele-osuarii.

In cuvântările ce s'au rostit cu acel prilej, am simţit pe eroi şoptindu-şi vrerile şi pe cei vii, hotărându-se să le 'mplinească. „Noi? Noi am venit la şcoală. La şcoala pilduitoarei vieţi a celorce s'au sălăşluit cu slavă în acest colţ de pământ românesc, sau în alte părţi ale munţilor şi văilor noastre" a spus luminatul Episcop P. Sf. *Nicolae Colan,* Ministrul Cultelor şi Artelor. Dna *Alexandrina Cantacuzino,* inima societăţii ostenitoare cu ridicarea impunătorului monument, şi-a exprimat bucuria pe care o simte în faţa lucrului împlinit.

Elogiul solemn al „duhului Mărăşeştilor" — cum i-a spus într'o răpire de gând — l-a făcut I. P. Sf. Mitropolit *Nicolae* al Ardealului.

Şi tâlcul lui, deasemenea. Prin cuvântul Său într'aripat şi sincer, Ardealul care a cules mai din plin rodul jertfelor eroilor ce s'au preamărit la Mărăşeşti, a adresat întregei ţări îndemnul de-a deveni un singur suflet, o singură voinţă dârză şi neînfrântă.

Cuvântarea Inaltului Ierarh a făcut o impresie extraordinară asupra celor prezenţi. Atmosfera de românească înfrăţire pe care a creat-o ea, a culminat în discursul Suveranului.

Cât de necesar era apelul făcut de I. P. Sf. Sa în acel loc de reculegere, se vede din faptul că însuşi *Suveranul* a ţinut să se oprească asupra cuvintelor arhiereşti, exprimând cordial urarea ca ele să devină fapt împlinit şi să dispară orice împărecheri dintre noi.

Unirea 'n cuget şi 'n simţiri pe care a operat-o duhul Mărăşeştilor în marea celor întruniţi pe câmpiile sale, dee Dumnezeu să se'ntindă asupra tuturor fiilor acestei ţări.

DESCHIDEREA NOULUI AN ŞCOLAR LA ACADEMIA TEOLOGICĂ „ANDREIANĂ" din Sibiu s'a făcut Dumineca 18 Septemvrie a. c., după sf. Liturghie, în aula şcoalei.

Programul s'a început cu rugăciunea „Tatăl nostru", cântată de corul studenţilor teologi.

In cuvântarea de deschidere, P. C. Prot. *Dr. Dumitru Stăniloae*, rectorul Academiei teologice „Andreiane", a arătat cu căldură şi convingere frumuseţea idealului pe care-l urmăreşte această înaltă şcoală teologică. Ea creşte preoţi, adică slujitori devotaţi ai Evangheliei şi împlinitori zeloşi ai învăţăturilor ei, cari coboară apoi în mijlocul poporului nostru capabili să-l îndrumeze pe căile mântuirii şi să-l facă să fie de cât mai mult folos Neamului.

In numele I. P. Sf. Mitropolit *Nicolae*, reţinut de solemnităţile dela Mărăşeşti, şi a P. V. Consiliu Arhiepiscopesc, P. C. Consilier Prot. *Traian Petrişor*, a dat studenţilor o seamă de îndemnuri folositoare, a adus tuturor celorce se pregătesc să înceapă un nou an de muncă spornică binecuvântările Arhipăstorului şi i-a asigurat atât pe profesori cât şi pe învăţăceii lor de tot sprijinul P. V. Consiliu Arhiepiscopesc.

NOTE ŞI INFORMAŢII

TOT din dorinţa de-a veni într'ajutor Preoţimii noastre în lupta pe care este îndatorată s'o ducă împotriva sectelor, „Revista Teologică" deschide un concurs pentru 10 predici antisectare.

Condiţiunile de participare la acest concurs, sunt gata. Ele urmează să fie aprobate de I. P. Sf. Mitropolit *Nicolae* şi apoi, le vom publica chiar în numărul următor.

Cei interesaţi, au prilejul să se preocupe încă de-acum cu această chestiune.

-o-

PENTRU înălţătoarea cuvântare pe care a rostit-o la praznicul dela Mărăşeşti, I. P. Sf. Mitropolit *Nicolae* a fost felicitat cordial de Majestatea Sa Regele *Carol II.*

Dintr'un foileton al „Telegrafului Român" (nr. 40 a. c.) aflăm că Arhipăstorul nostru a făcut drumul dela Sibiu la Mărăşeşti pe valea Oituzului, poposind o zi întreagă pe locurile în cari s'au dat celebrele lupte din războiul întregirii. Emoţiile acestui drum le-am simţit gâlgâind în superba cuvântare a Inaltului Ierarh, care a dus marilor noştri morţi solia recunoştinţei Ardealului eliberat tocmai pe calea pe care ei au răsbit la noi ca să ne mântuiască din robie.

-o-

INSTITUTUL teologic ortodox rus din Paris a rămas singura înaltă şcoală de acest gen care continuă tradiţia teologică ortodoxă rusă, după suprimarea academiilor teologice din Moscova, Petrograd şi Kiew. Cheltuielile necesare pentru întreţinerea acestui institut, sunt suportate de emigranţii ruşi. Biblioteca lui conţine 15 mii volume de literatură ortodoxă.

-o-

MIŞCAREA celor fără Dumnezeu din Rusia sovietică, anunţă un nou plan de acţiune, de patru ani, care prevede dărâmarea a încă 2000 biserici

-o-

CITIM în „Die Christliche Welt" (nr. 17 a. c.): In Polonia au fost dărâmate 114 biserici ortodoxe, dintre cari 56 erau încă întrebuinţate pentru săvârşirea sf. slujbe. Abia 5 dintre ele numărau mai puţin de 1000 credincioşi.

Revista amintită nu ne spune că Polonia s'ar fi molipsit dela Rusia sovietică — cu care deşi e vecină, trăeşte foarte rău. Zelul distructiv e însă acelaş. Deosebirea începe abia dupăce cauţi să identifici pe autorii acestor comenzi sălbatice: în Rusia, G. P. U; iar în Polonia, romano-catolicismul care se roagă pentru ceice se prigonesc în Rusia. Cu o mână face semnul sf. cruci, iar cu cealaltă dinamitează bisericile lui Dumnezeu cari nu vor să intre sub pia obedienţă a Papii. Curat ca pe vremea tunurilor misionare ale lui Buccow...